

Právo finanční.

Přehled zákonodárství finančně právního v druhém roce války.

Požadavky, jež v nynější době měrou zvýšenou doléhají na státní finance a jež — nehledě ani k zvláštnímu kontu válečnému — jeví účinky i na běžný rozpočet, byly příčinou, že vláda vydala již nyní řadu zákonů finančních, jež mají státu otevřít nové prameny příjmů a zvýšiti výnos pramenů již stávajících. — Neutěšený již dříve stav financí svazků *autonomních* — zejm. zemí — zhoršil se za války ještě více. Úděly zemím z prostředků státních vyhrazené přirozeně úměrně klesly s poklesem výnosů státních daní, na jichž výnosu země participují. Samostatné dávky z piva poklesly ve výnosu následkem zmenšení konsumu a klesnou ještě více v důsledku omezení produkce piva, čímž zejm. král. České utrpělo více než země jiné. Všeobecný pokles výnosu daní, jež tvoří basi přírážkovou, jeví nepříznivý vliv i na výnos přírážek, hlavního zdroje finančního svazků autonomních vůbec. To bylo i příčinou, že vydána řada předpisů, jimiž finance autonomní vůbec a zejm. v král. Českém mají býti posíleny.

I. Pokud se týče *financí státních* zvýšena již cís. nařízením z 30. VI. 1915 č. 186 ř. z. *přivážka k dani z kořalky*, zavedená zákonem z 23. ledna 1914, č. 12 ř. z. o dalších 20 h. Zvýšení nevčítá se do obnosu dle zákona údělového z 23. ledna 1914, č. 13 ř. z. (srv. můj článek ve Sborníku r. 1915) stanoveného a plyne výhradně do pokladny státní. Týmž cís. nař. snížena i dosavadní bonifikace hospodářským lihovarům (§ 7 č. 1 lit. a zák. o dani z kořalky) o 2 K z hl. (Další zvýšení daně z kořalky o 40 h. ve prospěch zemí dle cís. nař. z 30. VI. 1915 č. 167 ř. z. srv. v dalším pod II.) Cís. nař. z 18. února 1916 č. 46 ř. z. zvýšena opět výhradně ve prospěch pokladny státní přírážka ku dani z kořalky o 40 h. (incl. ostatních přírážek obnáší důsledkem toho zdanění 2·40 a 2·60 K z litru alk.).

Císařskými nařízenými ze dne 15. září 1915 vydány pod č. 278 ř. z. předpisy o *poplatcích z bezúplatných převodů majetkových*, pod č. 279 ř. z. o *poplatcích soudních* a pod č. 280 ř. z. o *poplatcích ze smluv pojišťovacích*.

Ku první a třetí reformě srv. Koczyński: *Über Wesen und Bedeutung der jüngsten Verkehrssteuerreform*. Vídeň 1916 Manz.

Provozovací nařízení ku těmto cís. nařízením vydána pod č. 363, 389 a 397 ř. z. Jimi upravena, na základě výslovného zmocnění v cís. nařízením obsaženého, řada předpisů (tak o způsobu zapravování, o průkazu břemen a j. v.), jež dosud obvykle zákonem byly upraveny a jimiž namnoze zákony dosavadní podstatně se mění, vedle toho i řada předpisů nejen takových, jež v plné srovnalosti se zákonem tento zevrubněji provádějí (secundum legem) nýbrž i takových, jež mezery v zákoně vyplňují (praeter legem). Toto rozptýlení předpisů v zákoně i provozovacím nařízení bude bez pochyby žádoucím přehledu značně na újmu a otevře široké pole pro sporné názory, zda těm kterým předpisům možno přiznati moci závazné.

Všechna tři cís. nařízení mají to společné, že důvodem jich vydání byla potřeba zvýšení státních příjmů, jež odhaduje povšechný vládní doprovod

(Wiener Ztg. z r. 1915 č. 222) na 23 mil. K. Veškera nařízení mají povahu novell k zákonům poplatkovým, o všech možno úhrnem říci, že vykazují řadu závad, že daleky jsou povahy díla opravdu reformního a že zejm. po stránce legislativní techniky mají řadu nedostatků. Podrobnější pamětní spisy k novým zákonům vydány dosud pouze ku poplatkům soudním a ze smluv pojišťovacích.

Není možno na tomto místě podati a dlužno vyhraditi proto řadě pojednání zvláštních podrobný rozbor nových předpisů. Chceme uvéstí jen přehled rázu povšechného, více orientačního a připojiti několik poznámek kritických.

1. Nový zákon o *poplatcích z bezúplatných převodů majetkových* (recte dani dědické a z darů) obsahem a rozsahem (46 §§ů) svým tvoří střední cestu mezi obsáhlými, obsahově totožnými, osnovami zasedání XIX. (č. 670 příl.) a XX. (č. 340 příl.) a stručnou osnovu zas. XXI. (č. 889 příl.). (Podrobnější rozbor obou srv. mé pojednání: Pokusy o reformu poplatků z převodů majetkových na případ smrti a z daní v Rakousku, Praha 1912.)

Převážná tendence zákon ovládající jest zjednáni většího výnosu (ca 10 mil. K). Z tendence té plyne jednak podstatné *zvýšení sazeb* dosavadních, jednak vytčení řady pravidel, majících *zameziti možná obcházení zákona a rozšiřujících předmět daňový*.

a) Ve směru prvním přijata při poplatcích *dědických* zásada *progresse* dle výše hodnoty nápadu individuálního, při čemž v podstatě zachováno i odstupňování dle poměru ku zůstaviteli dle stupnic dosavadních. — Místo dosavadních, pouze se zřetelem na poměr k zůstaviteli odstupňovaných, sazeb $1\frac{1}{4}$, 5 a 10% stanoveny sazby dle hodnoty, stoupající při nápadech v linii přímé a mezi manžely od 1·25 do 3 5%, na příbuzné v linii pobočné do 4 stupně od 5—13%, u osob cizích od 10—20%. Pouze u určitých nadací (zejm. k účelům vyučovacím, dobročinným, humaním) snížena sazba dosavadní (10%) na 2%. Při *darech* zásada *progresse* opuštěna vzhledem k možnosti učiniti *progressi* illusorní rozdělením daru v malé části, sazby však zvýšeny tak, že obnášejí v těchže stupních příbuzenských bez ohledu na vyšší hodnoty 1·5, 8, 15% (místo $1\frac{1}{4}$, 5, 10%), při nadacích stejného druhu 2% (srv. blíže tarif. zákona).

b) *Zamezení obcházení* slouží zejm. předpisy § 1 č. 2 a 3, § 16 odst. 2. a § 28. Dle § 1 č. 2 podrobeny dědickému poplatku i ty *dary mezi živými*, kde vyhradil si dárce *usufruktus* na darovaném *movitém* jmění na dobu svého života a když zemřel před zánikem *usufruktu*. — Dle § 1 č. 3 podléhají (jako dosud) dědickému poplatku *dary mezi živými*, jež zůstavitel učinil v krátké době před smrtí. Kdežto dosud platí však jako doba rozhodná 2 měsíce, a ta další podmínka, že prokázán byl úmysl předejiti převodu na případ smrti, stanoví nový zákon lhůtu 3 měsíce a upouští (vzhledem k obtížím důkazním) od podmínky průkazu uvedeného. — Dle § 16 uložena *ústavím pojišťovacím* povinnost podati úřadům finančním vysvětlivky o obnosech pojištěných, jež následkem úmrtí mají vyplatiti. — V § 28 vyslovena ve prospěch správy finanční řada právních domněnek ve příčině *věcí deponovaných*, pro jiného,

jež výhradou disposičního práva ze strany deponentovy *hospodářsky* v rukách jeho zůstávají, *formálně* však již za jeho života do jmění osoby drahé přecházejí. Domněnky ty opravňují zahrnutí věci deponovaných do pozůstalosti, když nepodá se průkaz o nabytém vlastnictví osoby jiné. Předpis tento zostřen ustanoveními, omezujícími vydání deposit ústavy uschováním jich se zabývajících bez svolení soudu projednacího.

c) Rozšíření *objektů*, mimo případy zmíněných darů mezi živými, došlo při poplatcích dědických výrazu v § 1 č. 3, dle kterého veškera nabytí ze *smluv svatebních* podrobena poplatkům, pokud převod fakticky po smrti manžela nastane (pro právo platné srv. cit. spis str. 60 násl.), dále v § 1 č. 4, dle kterého podléhají převody *lén a fideikomissů* poplatku dědickému, i když nápad nestal se následkem úmrtí (na př. renunciací). Při poplatcích *darovacích* rozšířeny podstatně objekty předpisem vyslovujícím poplatnost darů movitých věcí, když zřízena byla o daru *listina* vůbec (nikoliv pouze jako dosud „*listina právní*“).

Vedle převážné tendence fiskální došla pouze v málo ustanoveních výrazu snaha *zmírniti* ostří poplatku. Předpisy ty — vedle zmíněného zmírnění sazby při nadacích — uvedeny v § 4 (a v souvislosti s tímto v tarifu), 13, 19, 26, 27 a v poznámkách k tarifu. Dle § 4 a tarifu poskytnuto osvobození (při nápadech do 20.000 K čisté hodnoty) příp. snížení sazby (na $\frac{1}{4}$ při nápadech do 50.000 K a na $\frac{1}{2}$ při nápadech vyšších) při *pozůstalostech po účastnících války* v důsledku války zemřelých, připadajících linii přímé a manželu. — V § 13 vyhověno z části, častěji projevovaným přáním po snížení poplatku, při převodech pozůstalostních v krátké lhůtě (3 let) po sobě následujících, pokud převod děje se na určité osoby v blízkém poměru k zůstaviteli stojící a pokud jde o věci nemovité tak, že má předepsáno býti pouze tolik šestin poplatku, kolik uplynulo půllet mezi nápadem a převodem novým.

V § 26 a 27 stanoveny úlevy pro vydávání pozůstalostí před úplným zapravením poplatku. Předpis tento, ač výhodou i pro strany, sleduje hlavně účel umožniti urychlení projednání pozůstalosti v zájmu justiční správy a umožniti odevzdání pozůstalosti, jež v důsledku dosud platného § 72 popl. zák. průtahy ve vyměřování a placení se zdržuje.

Dle § 19 poskytnuty v zájmu udržení děl uměleckých v tuzemsku a v rodině úlevy pro odhad děl takových. — Dle poznámek k tarifu vysloveno všeobecné osvobození nápadů do 400 K od poplatku dědického a do 100 K od poplatku darovacího.

Vedle těchto změn nejpodstatnějších uvedeny v § 1 č. 1 (povinné podíly odst. 5.), §§ 8, 33 (nastoupení poplatnosti), § 934 (podmíněné a lhůtou omezené nápady a dary), § 14, 35 (odmítnutí, nepřijetí darů a dědictví, nehodnost dědictví, ujednání dědické), § 16 (obnosy pojištěné), § 24 (domněnky právní), § 39 (poplatky imobilární), předpisy rázu interpretujícího některé pochybnosti dosavadní a vyplňující mezery platného zákonodárství. Nové předpisy o *zjišťování hodnoty* uvedeny v § 17 (pohledávky nejisté a nedobytné), § 20, 21 (hodnota usufuktu, usu, rent a substance jimi stížené),

§ 22 odrážka břemen. Z části nové předpisy o *placení a ručení* obsaženy v § 23, 37. V některých předpisech opakují se v zákoně, majícím povahu novelly, nadbytečně i nepochybné předpisy dosavadní (§ 1 č. 1 odst. 2., odst. 3., § 3 č. 2, § 10, § 11, § 15 odst. 1., 2., § 18, § 22, odst. 1., 2., 3. a j.). (Podrobnější předpisy srv. mé články v Nár. Listech z r. 1915 č. 314, 325, 331, 337 a 340, dále *Drachovský* ve Věstníku poradního sboru českých okresů a *Klier*: Jaký význam pro spořitelny má cis. nař. z 15. září 1915 o poplatcích z bezplatných převodů majetkových. *Spořitelní Obzor* z 20. II. 1916 č. 4).

Podstatnou závadou nového zákona jest nad jiné, že vydán pouze jako novella k zákonu poplatkovému a nikoliv (podobně jako zákony takové ve státech jiných) jako vyčerpávající zákon samostatný, celou materii upravující. Na důsledky novellisování upozornil jsem již v citovaném pojednání podrobně (str. 40 násl.). Při jednáních sněmovních bránila se vláda předložení zákona takového námitkou, že projednání obsáhlého zákona ve sněmovně bylo by spojeno s obtížemi, ač správnost principu uznávala. Námitka tato odpadla, jakmile vláda odhodlala se vydati zákon cestou císařského nařízení. Cesta tato zajisté byla by umožnila vydání zákona samostatného, vyčerpávajícího, reformujícího četné dosavadní zastaralé a namnoze nejasné předpisy, vyplňujícího mezery a odstraňujícího pochybnosti, jež v mezičase zejm. judikaturou správního soudu v předpisech dosavadních byly shledány.

Zejména bylo by se doporučovalo nahraditi dosavadní, komplikované, namnoze nejasné a skutečným poměrům neodpovídající (tak při zjišťování t. zv. hodnoty berní. Srv. cit. můj spis str. 81 násl.) předpisy o zjišťování hodnoty předpisy novými, jasnými a přehlednými, upravití přesně velmi spornou otázku, jak posuzovati to, zda některé předměty zůstaviteli náležely v případě sporných názorů mezi soudy a úřady finančními (cit. spis str. 69 násl.) a j. v. I předpisy jednotlivé vykazují řadu mezer a nejasností. V mnohých otázkách mohl v zákonodárství států cizích, přizpůsobeném moderním názorům, nalezen býti vhodný vzor při reformě, však nalezen — a ani snad hledán — nebyl. (Srv. podrobněji mé pojednání, jež v blízké době bude uveřejněno v *Právniku*.)

2. *Reforma poplatků soudních.*

Jako důvody reformy uvádí obsáhlý pamětní spis vládou vydaný důvody v podstatě dva: *poplatkově-technický* a *finančně-politický*. Ze stanoviska prvního byl stav dosavadní nejméně neuspokojivým. Vedle novelly z r. 1897 (č. 305 ř. z.) platily — nehledě k četným méně významným zákonům — z části předpisy zákonů o poplatcích soudních z r. 1850 (popl. zákon), 1862 (č. 89 ř. z.), 1864 (č. 20 ř. z.), 1873 (č. 97 ř. z.), kdežto část jich zrušena neb pozdějšími předpisy stala se bezpředmětnou. „V průběhu času byla novella na novellu nalepována a jen odborníku bylo lze vyznati se v tomto chaosu předpisů.“ Z dat statistických patrně, že v státech jiných platí se za výkon péče právní poměrně vyšší poplatky a že náklad na tuto péči, v první řadě v zájmu interessu soukromého vykonávanou, poplatky

dosavadními jen kolem 20%oty jest kryt. Zvýšení soudních poplatků možno poměrně snadno a bez značného zatížení stížených kruhů obyvatelstva. Úvahy tyto v souvislosti s nastalou nutností posílení příjmů státních odůvodňují reformu ze stanoviska finančně-politického.

Zákon upravuje soudní poplatky v řízení: 1. *sporném* (incl. řízení u soudů živnostenských a rozhodčích), 2. *exekučním*, 3. *konkursním a vyrovnávacím*, 4. *nesporném*, 5. *trestním* na základě žalob soukromých. K vlastnímu zákonu o 53 §šech připojen tarif. Při stanovení výše poplatků vycházeno v podstatě ze dvou hledisek: obsahu a rozsahu *práce soudu*, za kterou má býti poplatek úplatou, a *z výše zájmu strany* na výsledku této práce. — Vedle toho měl pokud možno vzat býti zřetel k *individuální způsobilosti* platební. Zásada ta došla zejm. výrazu v odstupňování sazeb, zmírněních při věcech nepatrných, osvobozeních ve prospěch hospodářsky slabých zejm. však zásadou práva chudých při všech druzích řízení.

Dle sazeb liší se v novém zákoně poplatky *pevné* a *proporcionální* a poplatky *jednotlivé* za každé úřední jednání zvláště požadované a *poplatky paušální*, zdaňující úhrnně určité oddíly řízení.

V řízení *civilním* a *exekučním* zachována zásada poplatků jednotlivých. Poplatku podrobeny: *podání, protokoly, přílohy, duplikáty soudních vyhotovení, soudní opisy a soudní rozhodnutí* (nálezy, rozsudky, usnesení). K tomu přistupují i poplatky, jež nespádají vlastně v rámeček poplatků soudních v užš. sm.: *ze soudních narovnání a poplatky za rozhodnutí rozhodčí*.

Nejpodstatnější rozdíly od práva dosavadního jsou:

1. *Poplatky za podání* odstupňovány:

a) z pravidla dle *hodnoty předmětu sporu* (motiv: postižení vyššího zájmu stran a vyšší způsobilosti platební) tak, že při hodnotě do 1000 K zůstalo v podstatě při stavu dosavadním (pouze popl. 24 h při hodnotě do 100 h zaokrouhlen na 30 h — jinak platí sazba 1 K z archu), při hodnotě vyšší odstupňován poplatek na 2, 2.50, 3 K (od 1000—5000, 5000—10.000, + 10.000 K).

b) při některých podáních, kde předpokládati možno zvýšení práce s jich vyřizováním (zejm. u vyšších instancí), odstupňován poplatek tak, že obnáší — dle různosti případu dvoj- pěti- příp. dvacateronásobné — pravidelného poplatku příp. stanoven vyšší poplatek pevný (na př. 20 K, s. p. t. c. d, 161 a j.) (tak zv. kvalifikovaná podání, tak žaloba, odpověď žalobní, opravné prostředky, žádosti za vklad, podání, vyžadující veřejné oznámení příp. na desce soudní).

2. *Poplatky za protokoly*. Tarif stanoven dle hodnoty předmětu, dle trvání jednání a dle toho, u které instance jednání se vede (srv. s. p. 2. tar.) (motiv: vyšší práce soudu).

3. P. za soudní *rozhodnutí* změněny zejm. potud, že zavedeny (dosud neobvyklé) poplatky za rozhodnutí druhé a třetí instance. Poplatky jsou většinou procentové, z části i pevné. By uvedeno bylo břemeno poplatkové v soulad se zvýšenou prací, stanoveny zvláštní přírázky při společenství ve sporu a vedlejší intervenci.

4. V řízení rozhodčím podrobena rozhodnutí a narovnání poplatkům stejným jako před řádnými soudy. Při tom zachována v platnosti — z části i rozšířena — osvobození pro řadu soudů rozhodčích, jež slouží interesům méně zámožných tříd. Podání, přílohy, protokoly a opisy poplatku sprostěny.

5. Soudy živnostenské postaveny s některými odchylkami na roveň co do poplatků řádným soudům. (Důvod: před soudy těmi vyřizují se spory i hodnoty značné, menší spory podrobena mírným poplatkům, právo chudých zajišťuje osvobození stranám nemajetným.)

V řízení nesporném mimo poplatky (I K) za protokoly, podání a žádosti vkladní neplatily se poplatky zvláštní. Úvahou, že i v řízení takovém slouží soudní práce interesům soukromým, odůvodňuje pamětní spis podrobení řízení takového poplatkům. Zvláštnosti řízení toho (zejm. neexistence „předmětu sporu“ a to, že soud předsebere většinou svá úřední jednání z úřední povinnosti a neodvisle od návrhů st. an), vedly ku stanovení jiných měřítek pro zájem strany a ku volbě kombinovaného systému tak, že stanoví se vedle *poplatků jednotlivých poplatky paušální*, jež běrou za základ řízení t. j. úhrn jednání úředních, jako celek.

Dle tarifu mají místo *paušální poplatky* pro:

1. řízení pozůstalostní, odstupňované dle čisté hodnoty jmění;
2. péči poručenskou a opatrovnickou, dle čistých důchodů poručence příp. opatrovance;
3. péči o soudně uschované podstaty poživací a substituční, odstupňované dle čistých důchodů podstaty;
4. péči o fideikomissy, odstupňované dle čisté hodnoty jmění fideikomissního.

Při odstupňování přihlíženo ku zásadě způsobilosti platební tak, že při jmění příp. důchodu vyšším sazba progressivně stoupá (srv. s. p. 25, 26, 27, 28). Menší jmění příp. důchody jsou osvobozeny. Zvláštními předpisy má býti vyvarováno, aby totéž jmění nebylo podrobena současně více poplatkům paušálním.

Mimo poplatků paušálních upravuje tarif v řízení nesporném poplatky na podání, protokoly, přílohy, opisy a výtahy knihovní a depositní, jež stranám ku žádosti se vydávají, dále za určitá úřední jednání (soudní odhady, řízení vyvlastňovací a dobrovolné dražby) a za soudní narovnání. Pokud zvláště podání se týče, rozlišují se podání obyčejná, podléhající normálnímu poplatku (I K) a podání zvláštní, tak opravné prostředky, žádosti knihovní, podání k obchodnímu rejstříku a určitá podání v oboru práva osobního a rodinného (za adopci, legitimaci, přechod znaku, prohlášení za mrtva, srv. s. p. 29). Ze soudních rozhodnutí podléhají v řízení nesporném jen některá v tarifu taxativně vypočtená mírnému poplatku, ostatní jsou osvobozena (srv. s. p. 30 tar.)

V řízení konkursním a vyrovnávacím má místo v první řadě poplatek *paušální*, jehož základ pro vyměření tvoří realizat neb prodejní hodnota podstaty konkursní. Při řízení vyrovnávacím stanoven poplatek *paušální* nižší. (Důvod: v řízení tomto jest výkon soudu menší než v konkursním.)

Vedle poplatku paušálního mají místo poplatky jednotlivé za podání, protokoly, přílohy, duplikáty soudních vyhotovení a ku žádosti udělené opisy a úřední potvrzení soudu.

V řízení trestním omezují se poplatky na řízení na základě žalob soukromých. (Důvod: při řízení tom jedná se o uspokojení soukromého zájmu, větší počet žalob má důvod v jiných pohnutkách než skutečné urážce, zdražení řízení má omeziti žaloby malicherné.) Poplatku podrobena *podání* stran procesních, *protokoly*, *přílohy* a *rozsudky*. Vesměs jde o pevné poplatky kolkovní. Poplatky třídí se dle různosti nákladu, času a práce, dle různosti soudu a velikosti trestného činu při *podáních* a *rozsudcích* ve tři skupiny (dle toho, jde-li o čin příslušný před soudy porotní, jiné přečiny neb přestupky). Při *protokolech*, ze stejných důvodů jako v procesu civilním, řídí se výše dle délky trvání jednání (s. p. 31—34). (Bližší předpisy srv. *Drachovský*, Právník roč. 54 a ve formě brožúr pojednání *Řihovo a Kalabisovo*.)

Vládní doprovod ku zákonu (Denkschrift zur Kais. Vdg. vom 15. Sept. 1915, R. G. Bl. 279) může zván býti dílem vzorným. Zákon sám takovým označen býti nemůže. Praxe potvrdí jistě úsudek náš, že sotva který zákon může se vyrovnati zákonu tomuto co do nepřehlednosti a nedokonalosti po stránce techniky legislativní. Vedle pravidel všeobecných uvádí zákon výjimky a opět výjimky z výjimek, „přednost“, již dosud v tomto rozsahu na újmu přehledu vyznačoval se ze zákonů finančních dosud trestní zákon důchodkový a zákon o dani z masa (srv. závěrečně úsudky čl. Fleischsteuer Öst. Staatswörterbuch, II. vyd.). Výjimky obsaženy nejen v zákoně, nýbrž i v předpisech tarifu k těmže partiím se vztahujících.

Zejména tarif v poznámkách hromaděním výjimek a nadbytečnou kasuistikou tvoří labyrint, v němž naléztí Ariadninu nit bude velmi obtížno. Při jednotlivých sazebních položkách tarifu opakují se namnoze tatáž pravidla zásadní, jež bylo by se doporučovalo uvéstí v předběžných připomenutích k tarifu. Tak předpisy o povinnosti ku placení poplatků imobilárních při nabytí nemovitosti (pozn. k s. p. 6, 7, 8, 15 (2), 24), předpisy o osvobozeních od poplatku přílohového (pozn. k s. p. 3, 11, 18, 33).

Jak v zákoně tak i tarifu uvádějí se současně pravidla pro předměty heterogenní k nim systematicky nenáležející, jež spíše uvedena býti měla v oddílu zvláštním. — Typickým příkladem nepřesnosti a dokladem chvatu se kterým zákon sděláván jest § 28, 2. odst., kdež dovolán § 58 popl. zák., jenž v § 44 bezprostředně zákonu o poplatcích soudních předcházejícího cis. nař. o poplatcích z bezúplatných převodů majetkových, se zrušuje.

Sporných otázek při výkladu norem císařského nařízení vynořuje se již dnes celá řada v důsledku nepřesné dikce zákona. Zejména vzbuzuje pochybnosti ona část nových předpisů, jež vztahují se ku zjišťování základu pro vyměření poplatků dle výše důchodu v záležitostech poručenských a opatrovnických (§ 32 násl. sp. 26). Cis. nařízení připojuje se při zjišťování důchodu čistého *částečně* ku předpisům zákona o dani z příjmu. (Nepřesně uvádí se v odst. 2. § 34, že obdobně platí předpisy „des Personalsteuergesetzes“ a to jak v případě, že měl býti vyznačen *celý* zákon, v němž

citované § 159—166, 169—171 přicházejí, tak i měla-li označena býti část zákona, jež jedná speciálně o dani z příjmu (IV. hl. díl). Jako celek upravuje zákon veškerý přímé daně osobní (G. b. f. d. die direkten Personalsteuern), IV. hl. díl upravuje daň, jež od vydání zákona z r. 1914 nenazývá se více „osobní daní z příjmu“ nýbrž stručně „daní z příjmu“. Mělo tudíž správně býti citováno: „Personalsteuergesetz“ neb „Einkommensteuergesetz“. Za základ pro výměru nebéře se *příjem* v jeho celku (ve sm. § 159), nýbrž pouze určité důchody, jež blíže vyznačeny zejm. v § 34 a s. p. 26. V 1. odst. § 34 uvádí se, že mají vzaty býti za základ důchody z movitého a nemovitého jmění poručenčova inklusive důchodů z podniků vydělečných na jeho účet provozovaných. Pokud se týče zjišťování posledních, má dle 2. odst. § 34 platiti analogicky předpis § 165 zák. o dani z příjmu. Předpis tento zahrnuje pod pojmem vydělečných podniků veškerý živnosti a zaměstnání, jež podléhají všeobecné dani výdělkové (§ 1 zák. o př. d. výd.) inklusive pachtů. Odtud bylo by vyvoditi, že má vzat býti za základ důchod z podniků veškerých, tedy i těch, jež nejsou výsledkem pouze kapitálu, nýbrž i oněch, jež jsou výsledkem kapitálu a práce neb jen práce (N. B. že oba tyto elementy tvoření výnosu i zákon o přímých d. osobních sám uznává, patrně z § 34 odst. 4.) a i těch, jež o vlastní kapitál poručenčův se neopírají — jak tomu bude nepochybně u pachtů. S tím stojí v rozporu pozn. 1. s. p. 26, jež výslovně (sub 2) uvádí všeobecně, že důchody, které ze *jmění* neplynou (příkladem uvádějí se důchody služební a mezdní), nemají vůbec přijíti v úvahu. Tím vzniká řada pochybných otázek: Mají vzaty býti za základ důchody z veškerých zaměstnání vydělečných? Či mají již z předu býti vyloučeny ty, jež plynou z vydělečných zaměstnání, jež ze jmění neplynou (na př. spisovatelství)? Má přihlížeti se i ku zaměstnáním, kde důchod opírá se i o jmění osoby jiné než poručenče? Či konečně: má se snad přihlížeti v každém konkrétním případě, jaká část plyne ze jmění a jaká jest výsledkem práce?

Císařské nařízení samo nepodává přesného obrazu, jak postupovati v otázkách t. zv. časového poměru mezi dávkou a důchodem t. j. jaké období časové má býti rozhodno pro vyměřování poplatků. Teprve provozovací nařízení odstraňuje řadu pochybností předpisem, že poplatek má za každý rok vyměřován býti za ten který rok péče poručenčské po jeho uplynutí („im nachhinein“) (§ 59), z čehož plyne, že za základ sloužiti má důchod roku běžného (jinak dle § 157 zák. o dani z příjmu). Dle § 61 má příslušný výkaz o důchodech podán býti nejdéle do 1. května roku následujícího. Vzhledem k tomu *fakticky* bude vyměřován poplatek — ježto řízení ukladací předsevzme se teprve v roce následujícím — dle poměru důchodu roku předcházejícího, tedy vlastně na základě stejném a dle stejných zásad o poměru časovém, na jakém má dáti se vyměřování daně z příjmu pro tento rok.

Zjišťování základu pro vyměření poplatků příslušetí bude úřadům řídicím ku vyměřování poplatků povolaným. Když jednati se bude o zjišťování základu pro vyměření daně z příjmu z těchže pramenů, příslušetí bude rozhodování komissím příp. úřadům povolaným pro vyměřování daní *přímých*. Za poměrů těchto snadno vzejíti mohou při zjišťování základu pro

vyměření vlastně v témže roce berním různá rozhodnutí o základu berním, jenž má jak při dani z příjmu tak při poplatcích zjišťován býti dle zásad týchž. Úřadům poplatkovým bude se zabývatí materií právní, jež ve vlastní okruh jich působnosti nespadá, oborem daně z příjmu, jenž, jak svědčí judikatura správního soudu, poskytuje široké pole pro výklad a v němž nemají zdaleka té praxe jako orgány ku vyměřování daně z příjmu povoláné. Z důvodů těchto a v zájmu oekonomie práce bylo by se doporučovalo proto, aby za základ pro vyměřování poplatků z důchodu vzaty byly výsledky vyměřování daně z příjmu a aby vyměření tato byla závaznými i pro vyměřování poplatků soudních.

3. Pokud se týče *poplatků ze smluv pojišťovacích* srv. čl. Drachovského v tomto čísle Sborníku.

II. *Financím zemským* ve všech zemích dostalo se značného posílení císařským nař. z 8. list. 1915 č. 330 ř. z., jímž zvýšena přírážka ku daně z kořalky o dalších 40 hal. tak, že obnáší nyní úhrnné (zatížení kořalky pro nižší sazbu 2 K a pro sazbu vyšší (exkontingent 2 K 20 h). Kdežto výnos přírážky zmíněné výše sub I. zavedené císař. nař. z 30. VI. 1915, č. 186 ř. z. připadl výhradně státu, má výnos přírážky této pojat býti do základu pro výpočet údělů dle zák. z 23. ledna 1914 č. 13 ř. z. a dostává se dle toho výhradně k dobru zemím. Vládní doprovod (Wiener Ztg. č. 259 ex 1915) uvádí k odůvodnění, že úděly zemím nedostaly se ve výši, jak zák. z r. 1914 předpokládáno: Výnos byl r. 1914 nepatrně vyšší než výnos dřívější, dle poměru r. 1915 očekávati lze sotva úděl, který země měly před reformou r. 1914. Ze zvýšení očekává se, že fondy zemské nezůstanou za podíly dosavadními a že v létech nejbližších dosáhnou podstatného zvýšení. (Doklad o tom, že úděly z daně z kořalky nedosáhly výše, jak se r. 1914 při reformě předpokládalo, patrný pro král. České z výkazu, jehož se nám od král. čes. zemské účtárny dostalo. Dle zprávy výboru finančního sněm. posl. č. 1890 příl. k XXI. zas. předpokládán pro král. České úděl r. 1914 okr. ca. 12 mil. K. Ve skutečnosti obnášel r. 1914: 5,571.300·62 K, r. 1915 5,004.232 K.)

Císař. nař. z 30. XII. č. 1 ř. z. ex 1916 zrušeny dosavadní t. zv. *příspěvky fondovní* z pozůstalostí (srv. o těchto můj referát v publikaci II. sjezdu čes. měst. r. 1908) a zavedeny přírážky ku státním poplatkům dědickým. Důvodem toho byly jednak obtíže rázu technického, jež vznikaly by za koexistence příspěvků fondovních a nových poplatků z bezúplatných převodů majetkových a zamezení značného zatížení pozůstalostí zejm. v bližších liniích příbuzenských při současném zdaňování příspěvky fondovními a novými progressivními poplatky dědickými, z části i odstranění přílišných nerovnoměrností ve zdanění pozůstalostí v různých zemích (srv. bližší motivy Wiener Ztg. č. 1 ex 1916). Výše přírážek nebyla stanovena stejně, ježto jinak byly by (při dosavadní různosti příspěvků fondovních) buď příjmy fondů s nejvyššími příspěvky dosavadními restringovány neb příjmy jiných nadbytečně zvýšeny. Proto byly na základě podrobných výpočtů stanoveny tři skupiny přírážek a to pro Vídeň 60%, pro jiná města, kde dosud

byly příspěvky k účelům nemocničním a chudinským (Praha, Brno, Lvov, Št. Hradec, Teret), 40%, pro obvody jiné (tak zemský fond školní český) 30%. Dle vládního doprovodu očekávati lze z této reformy, že většina zemí obdrží plus výnosu oproti stavu dosavadnímu.

Zvláště nepříznivé poměry financí autonomních v Čechách byly důvodem cis. pat. z 29. XII. 1915 č. 404 ř. z., jímž vydány předpisy „o nutných opatřeních v záležitostech hospodářství zemského, jakož i hospodářství okresů a obcí (v král. Českém“, jímž k „odvrácení škod, jež veřejnému blahu v král. Českém hrozí“, zavedeny 1. zvýšená taxa z honebních lístků, 2. dávka z přírůstku hodnoty nemovitostí, 3. dávka ze zábav, 4. zvýšení všeobecného hudebného, 5. zemská přírážka k potravní dani z vína, vinného moštu a ovocného moštu, 6. zemská dávka ze soukromé spotřeby vína a vinného moštu.

Dávka ze zábav má povahu všeobecné daně ze zábav, dávky sub 1. a 4. jsou dávkami ze zábav určitého druhu. Dávka z přírůstku má povahu daně obchodové. Výnos dávek sub 4—6 plyne do pokladny zemské, dávky ostatní z části i ve prospěch okresů (č. 1), z části obcí (č. 1, 2, 3). Zásady, jimiž dávky tyto upraveny kryjí se po většině s návrhy stálé finanční komise sněmu král. Čes. z r. 1913 (tisk CLVII. ku II. výr. zas. z r. 1908), kdež i bližší motivy). Prov. nař. vydána pod č. 1—6 z. z.

1. *Taxa z honebních lístků* nastoupila [na místo dosavadní dávky vybírané ve prospěch okresů (v Praze a Liberci obcí) sazbami 4 K (za lístek pro hosta) a 10 K (pro majitele honitby).

Výše řídí se dle doby trvání honebního lístku a dle povahy osobní majitele jeho a obnáší: 10 K (na měsíc), 30 K (na honební rok), 80 K (na 3 roky), 10 K (na rok pro členy honebního společenstva v honitbě jeho), pokud majitel byl *tuzemcem*. Pro *cizozemce* obnáší taxa 100 K (na 1 rok), 250 K (na 3 roky), 50 K (s platností třídní). Výnos uvedených tax plyne do pokladny okresu (v Praze a Liberci do pokladny obecní) částkou 2 K (z taxy 10 K), 6 K (z 30 K), 10 K (z 80 a 50 K), 20 K (z 100 K) a 50 K (z 250 K). Zbytek plyne do pokladny zemské. Bližší předpisy zejm. o vzorcích honebních lístků, jich sdělení a zúčtování vydány prov. nařízením.

Výnos odhaduje se ca 12 mil. K (z toho okresům 200.000 K).

2. *Dávka z přírůstku hodnoty* má postihnouti cenový vzestup majetku nemovitého všude tam, kde dostává se vlastníku značného zisku bez přičinění při převodu neb jinakém zpeněžení jeho nemovitosti. *Poplatným aktem* jsou úplatné (i částečně úplatné, čl. 1. prov. nař.) převody nemovitostí a částí jich, pokud leží v král. Českém (nepodléhají tudíž převody bezúplatné práv. jednáními neb převody na případ smrti § 4). Převodům úplatným postaveny na roveň i převody na základě smluv směnných přínosy do společnosti a změny v osobách společnosti bez změny v osobách (čl. 1 prov. nař.). *Předmětem dávky* jest přírůstek hodnoty t. j. rozdíl mezi hodnotou při převodu novém a převodu mu předcházejícím. O zjišťování hodnoty nabývací a zcizovací obsahuje zákon i prov. nař. podrobná pravidla (§ 5 násl., § 18, čl. 5 násl.). Zejm. dlužno ku vlastní úplatě připočísti

i veškera plnění vedlejší, jež za příčinou převodu byla předvzata (na př. dluhy). Od přírůstku odpočte s 5% jako část dávce nepodléhající. — Osвобоzení srv.: osobní § 2, věcná § 3 a z části § 4 zejm. osvobozeny převody nucenou dražbou. — *Výše dávky* obnáší 5—25% a řídí se dle hodnoty přírůstku a dle doby držby, jež uplynula od posledního převodu tak, že dávka progressivně stoupá při hodnotě vyšší a klesá čím doba držby jest delší.

Přírůstek do 5% dávce nepodléhá. Jinak platí se při vzestupu hodnoty v procentech nad 5 do 20% včetně (stejně rozumí se „včetně“ i maxima hodnotných stupňů dalších a samozřejmě i minima „nad“) 5%; 20—30: 6%; 30—40: 7%; 40—50: 8%; 50—60: 9%; 60—70: 10%; 70—80: 11%; 80—90: 12%; 90—100: 13%; 100—110: 15%; 110—125: 17%; 125—150: 20%; nad 150% vzestupu hodnoty 25%. Obnosy tyto snižují se při předdržbě nad 5 od 10 let o 10% a vždy pro každých 5 let dalších o 10% tak, že trvá-li držba pro vyměření dávky rozhodná více než 25 let, obnáší snížení 50%. K době předdržby delší než 25 let nebéře se zřetele.

Subjektem dávky jest zcizitel. V případě nedobytnosti ručí nabyvatel za dávku (§ 15).

Řízení ukládací přísluší v obcích nad 10.000 obyv. obecním starostům, v případech ostatních král. čes. zem. inspektorátu pro zemské dávky. Osobám ku placení povinným, za jistých okolností i nabyvatelům, uloženo spolupůsobení (povinnost ku přiznání, vysvětlívkám, předložení dokladů) § 16, 17. *Vyměření* děje se platebním rozkazem, proti němuž přípustna stížnost (30 dnů) ku správní komisi. Dávka *splatna* do 14 dnů po doručení rozkazu platebního (§ 19—22). Tresty (řízení trestní politickým úřadům) pokuty pořádkové, příp. zvýšení dávky až do 100% zkráceného obnosu srv. § 23, 24.

Výnos dávky plyne z polovice fondu zemskému, z polovice do pokladny obecní (§ 27). *Výnos celkový* nelze odhadnouti přesně. Dle výkazů zem. stat. kanceláře proponován (srv. zpráva stálé fin. komise str. 42) mezi 1,573.000 až 3,805.000 K.

3. *Zemská dávka ze zábav*: Dávce té podléhají veškery v král. Českém ve veřejných místnostech neb veřejně přístupných prostranstvích (srv. blíže čl. 1 prov. nař.) pořádané zábavy (na př. taneční [nikoliv taneční hodiny] čl. 2 prov. nař., produkce, k nimž třeba úředního povolení (tak kinematografy, koncerty, kabarety, dostihy, přednášky, recitace a pod.) mimo divadelní představení, podniky k účelům vyučovacím, vzdělávacím, vědeckým a pořádané žáky neb pro žáky ústavů vyučovacích. Zda zábava pořádá se za úplaty či bezplatně, nerozhodno. *Výše dávky* řídí se z *pravidla* dle vstupného a obnáší při vstupném incl. 1 K : 10 h., až do 2 K : 20 h, při vstupném vyšším 10%. Zvláštní předpisy platí pro lístky volné (dávka dle druhu místa, k jehož použití opravňují), lístky předplatní a pod. (dle počtu představení) a vstupenky bez omezení na počet představení (10% z ceny) (§ 5). V některých případech připouští se *paušalování* a to ku *žádosti* pro jednu zábavu neb zábavy v stejnoměrných lhůtách se opa-

kující v době jednoho týdne neb měsíce, a *vůbec* při zábavách bezplatně pořádaných a zábavách neočekávaně konaných. Paušální poplatek, dle počtu obyvatelstva, dle zvl. poměrů obcí a druhu zábav činí za zábavu příj. den od 3—400 K (§ 4, 10). Bližší tarif obsahují přílohy k prov. nař. Jinak přípustným vstup do zábav jen oproti koupi vstupenek obcí okolkovaných. Podnikatelé povinni složit u obecního představenstva předem dávku za vstupenky vypadající (bližší §§ 6, 7). Za účelem zamezení obcházení platí zvl. pravidla kontrolní (§ 6—9, čl. 5, 8, 11, 12 prov. nař.), zejm. musí obecnstvo vstupenky, od nichž kupon byl odtržen až do konce představení uschovati, podnikatele povinni vésti zvláštní rejstříky (formuláře v příl. k prov. nař.). Za nepoužité vstupenky a za ty, za něž návštěvníkům vstupné vráceno, má dávka se vrátiti dle předpisů § 7 (čl. 6 prov. nař.). Subjektem poplatným jest podnikatel ev. solidárně s majitelem a nájemcem místností (§ 11). Stížností náleží na pořad instancí autonomních (lhůta 8 dní), právo trestní (§ 12) náleží úřadům politickým. Z výnosu obdrží 10% nemocniční pražský fond, 40% plyne do pokladny obecní, 50% do zemského fondu. — O vybírání a súčtování vydán kr. českým zemským inspektorátem pro zemské dávky zvláštní návod

Výnos předpokládá cit. zpráva stálé kom. finanční (bez bližších dokladů) úhrnně obnosem 1 mil. K.

4. *Všeobecné hudebné* se zvyšuje o 100% za současného zrušení zvláštního hudebného. (Pojem „hudebné“ srv. Pražák: Právo ústavní II., § 162.) Hudebné má VI. tříd dle počtu obyvatelstva a obnáší dle toho 40, 32, 24, 16, 12, 8 K. Dle poměru výnosu dřívějšího (+ 180.000 K) lze odhadnouti výnos obnosem + 350.000 K.

5. *Zemská přivážka ku státní potravní dani z vína, vinného moštu, vinného rmutu a ovocného moštu* vybírá se z těchto předmětů, pokud státní dani podléhají a obnáší 102%. Vybírá se týmiž orgány, jako daň státní. O stížnostech rozhodují řídicí úřady finanční, v III. stolici fin. ministerstvo.

6. *Samostatná zemská dávka ze soukromé spotřeby vína a vinného moštu*, obnáší 12 K z hl. vína a 9 K z hl. moštu a platí se z vína odebraného ku soukromé spotřebě nikoliv tedy z vína k obchodu, pokud se neprokáže, že podléhá státní dani potravní. Řada předpisů kontrolních (zejm. povinnost oznamovati došlé zásilky příjemci, přednosta železničních stanic (§ 7) prov. nař. a celními úřady (§ 8 prov. nař.) má zameziti obcházení. Dávku předpisuje zemský inspektorát na základě došlých přihlášek.

Značný pokles *zemské dávky z piva* zejm. následkem omezení konsumu a produkce (výnoš r. 1914: 29,256.207.73 K r. 1915: 24,537.306.45) byl příčinou, že cis. pat. z 16. ledna 1916 zvýšena zemská pivní dávka na 8 K z hl.

Nelze ovšem pochybovati, že veškerá tato opatření nebudou s to přivoditi trvalou sanaci financí autonomních a že — podobně jako veškery akce úředlové mají — ráz pouhých provisorii.

Funk.